

*Från Södermanlands Fornminnesförening
till*

Forste Landtmätaren och Riddaren Adolf Helander

BIDRAG

TILL

SÖDERMANLANDS ÄLDRE KULTURHISTORIA,

PÅ UPPDRAG AF

SÖDERMANLANDS FORNMINNESFÖRENING

UTGIFNA

AF

H. AMINSON

FÖRENINGENS ORDFÖRANDE.

IV.

Folkvisor.

(Fortsättning.)

Litteratören Emil Öberg har haft godheten förära vår fornminnesförening tjugutvå folkvisor med melodier, som redan äro tryckta i första och andra häftet af våra Kulturhistoriska Bidrag. Han har nu ytterligare riktat vår samling med åtta, af melodier åtföljda folkvisor, som finnas intagna här nedan.

Vi ega redan ett icke obetydligt antal folkvisor, dock utan melodier, hvilka metallarbetaren G. Ericsson åt oss samlat. Af dessa äro några redan tryckta i tredje häftet af vårt nyss nämnda arbete, och här nedan äro såsom varianter ytterligare fyra intagna under bokstafven B och nummerna 26, 29, 33 och 34.

Tillägg till n:r 23 (Ung Ebba) i vårt tredje häfte:

I skrifvelse till utgifvaren har professor Svend Grundtvig den 30 sistlidne juni, således 14 dagar före sin död, meddelat, att denna visa säkerligen är en efterbildning i folkvisans manér, må hända lånad ur något skillingstryck. Emot en sådan auktoritet, som professor S. Grundtvigs, kan ej gerna något invändas; men då denna visa, enligt upptecknarens bestämda påstående, är nedskrifven, sådan hon sjunges i den uppgifna bygden, har hon utan tvekan blifvit intagen i vår samling.

Tillägg till n:r 25 (Skön Anna och Hafskungen med varianten Helena och Hafsmannen) i vårt tredje häfte.

I samma skrifvelse har professor S. Grundtvig fäst uppmärksamheten derpå, att han i andra delen af Danmarks Gamla Folkvisor omtalat tre sådana från Småland och Östergötland med namnen »Agneta» och »Helena» (II s. 660; tillägg c till M 38), samt att en uppteckning från Skåne under öfverskriften »Agneta och Hafsmannen» förekommer i Eva Wigströms Folkdiktning (I s. 9, Kbhn 1880) och en annan likaledes från Skåne under öfverskriften »Harpans kraft» i 1880 års upplaga af Geijers och Afzelii Folkvisor (II s. 307—309). Om denna sist nämnda visan säger professor Grundtvig, att hon visserligen har ett äkta underlag, men är, sådan hon föreligger, starkt förfalskad, dels genom lån från en helt annan visa (se Afzelii Sagohäfder, II. 154), dels genom en tillkommen oäkta afslutning i modern stil, hvilken anmärkning i afseende på visans två sista verser redan förekommer i den nya upplagan af Geijers och Afzelii Folkvisor (II s. 308).

M 26.

Fången eller Slottet i Österrik.

A.

1.

Det ständar ett slott i Österrik,
 I Österrik —
 Det är så väl bebundet
 Med silfver och det röda gull,
 Det röda gull —
 Af marmorstenar uppmuradt.

2.

Derinne ligger en ung hertig,
 En ung hertig —
 På sitt lif ligger han fången
 Väl femton famnar under jord,
 Ja, under jord —
 Bland drakar, etter och ormar.

B.

1.

I Österrike der står ett slott,
 Det är så väl utstofferadt
 Med silfver och med rödan gull,
 Med rödan gull —
 Och marmorstenar till murar.

2.

Derunder hvilar en krigsman bård,
 Som förr på slottet satt fången,
 Ja, femton famnar allt under jord,
 Allt under jord —
 Bland drakar, etter och ormar.

3.

Så ledde de sedan fången fram
 Och bjöd' honom sakramentet;

Då ropade han, O, Herre Gud!
 O, Herre Gud!
 Allt detta jag lider oskyldigt.

4.

En guldkedja röd han bar om sin hals,
 Den hade han fått, men ej stulit,
 Den hade han fått af sin mö så vän,
 Sin mö så vän —
 Den hade han fått till trolofning.

5.

Jag sörjer väl icke mitt unga lif,
 Ej heller mitt tunga öde;
 Jag sörjer blott min unga vän,
 Min unga vän —
 Jag tror, hon sig sörjer till döda.

6.

Sörj icke mer din lilla vän,
 För han är död och begrafven;
 I himmelen hos Gud igen,
 Ni ses igen —
 På stora domedagen.

Det förra fragmentet med melodi är upptecknad af litteratören Emil Öberg på Tosterön invid Strengnäs, det senare af metallarbetaren G. Ericsson i Näshtulta och Åkers socknar, der det samma ännu sjunges. I en likaledes ofullständig variant från Länna socken med olika melodi och något olika versform kallas krigsmannen hertigsman, och »Hans fader kom från Österland Och ville hans lif betala».

Samma folkvisa förekommer med 17 verser i Geijers och Afzelii samling (2: nr 40). Der, liksom i hr Öbergs folkvisa, upprepas såsom ett eko de sista orden ur både den första och den tredje raden i hvarje vers. Efter vår andra vers förekomma i den Geijerska samlingen några verser af innehåll, att den fängne hertigens fader kom från Rosenborg och ville betala en dryg lösen för sonens lif; men konungen förklarade, att fången måste dö, emedan »På sin hals han hafver en guldked, Som hafver hans lif förrådit.» På tredje dagen efter afrättningen steg en engel af himmelen ned och nedtog liket ur galgen, och

Derefter kom en hämnd så stark,
 En hämnd så stark —
 Hans död blef vedergullen,
 Och hastigt nederslogs till mark,
 Slogs till mark —
 Menniskor öfver trehundra.

27.

Den förtrollade prinsessan.

1.

Jag vet väl, hvar det står ett slott,
 Det står ett slott —
 Det är så kostligen siradt
 Med silfverfönster och torn af guld,
 Med torn af guld —
 Af huggen sten är det muradt.

2.

I slottets gård der står en lind,
 Der står en lind —
 Med dejliga blader och sköna,
 Deruti bodde en näktergal fin,
 En näktergal fin —
 Som ljufligt sin tunga månd' röra.

3.

Så kom en riddare ridandes dit,
 Ja, ridandes dit —
 Han hörde den näktergal sjunga,
 Han mände väl deråt förundra sig,
 Förundra sig —
 Ty det var vid midnattsstunden.

4.

Ack, hör mig, du lilla näktergal,
 Du näktergal —
 En visa jag beder dig qvada;

Jag låter din' fjädrar med guld beslå,
 Med guld beslå —
 Din hals med perlor bekläda.

5.

Jag passar ej på dina fjädrar af guld,
 Fjädrar af guld —
 Ej heller din' perlor att bära;
 I verlden en främmand' vildfogel jag är,
 Vildfogel jag är —
 Och ingen mände mig känna.

6.

Om du i verlden en vildfogel är,
 En vildfogel är —
 Och ingen mände dig känna,
 Dig tvingar väl hunger, köld och snö,
 Köld och snö —
 Som faller på vägen den breda.

7.

Mig tvingar ej hunger, mig tvingar ej snö,
 Mig tvingar ej snö —
 Som faller på vägen den breda;
 Mig tvingar fast mera en hemlig sorg,
 En hemlig sorg —
 Som gör mig stor ångest och möda.

8.

Emellan berg och djupan dal,
 Och djupan dal —
 Bortrinna de stridaste strömmar;
 Men den, som hafver en fulltrogen vän,
 En fulltrogen vän —
 Han mister den sent ur sitt minne.

9.

Jag egde i verlden en käraste bård,
 En käraste bård —
 En riddare mäktig och väldig;

Min styfmoder slog det om kull med våld,
Om kull med våld —
Hon ville så litet mitt bästa.

10.

Hon skapte mig till en näktergal,
En näktergal —
Bad mig ut i verlden kringflyga,
Min broder till en ulf så grym,
En ulf så grym —
Bad honom till skogs sig begifva.

11.

Strax lopp han in uti vildan skog,
I vildan skog —
Hon bød, att han ej skulle botas,
Förr än han fått dricka hennes hjerteblood,
Hennes hjerteblood —
Sju år han derefter det gjorde.

12.

En dag hon gick så lustelig,
Så lustelig —
I rosendelund att spatsera;
Min broder det såg och vredelig,
Och vredelig —
Han tänkte: Här går du ej mera.

13.

Han grep henne i hennes venstra fot,
Hennes venstra fot —
Med ulfvaklorna de leda,
Ref ut hennes hjerta och drack dess blod,
Och drack dess blod —
Och blef så på stunden helad.

14.

Men ännu en liten fogel är jag,
Fogel är jag —
Som flyger i skogar vida;

Så jemmerfullt månde jag lefva min dag,
 Lefva min dag —
 Helst innan vintern förlider.

15.

Dock hafver jag städse sjungit för visst,
 Sjungit för visst —
 Med ljuflig näktergalsstämma,
 Och aldrig jag dertill fann bättre qvist,
 En bättre qvist —
 Än i de grönaste ängar.

16.

Och hör mig, du liten näktergal,
 Du näktergal —
 Hvad jag dig månde tillbjuda:
 I vinter du sitte i bur hos mig,
 I bur hos mig —
 Till sommaren kan du utflyga.

17.

Haf tack, skön riddar', för välviljan din,
 För välviljan din —
 Det får dock inte så varda,
 Ty det förbjöd mig styfmoder min,
 Styfmoder min —
 Så länge som jag bär fjädrar.

18.

Då grep han henne och gick till sin bur,
 Gick till sin bur —
 Tillstängde båd' luckor och dörrar;
 Hon blef der till så mång' underlig' djur,
 Mång' underlig' djur —
 Som man kan höra och spörja.

19.

Först skapte hon sig till lejon och björn,
 Till lejon och björn —
 Och sedan till hundra små ormar,

Omsider till en lindorm så stor,
 En lindorm så stor —
 Som låtsade riddarn förgöra.

20.

Han skar henne med en liten knif,
 En liten knif —
 Så blodet derur månne komma;
 På golfvet då strax för honom stod,
 För honom stod —
 En jungfru, klar som en blomma.

21.

Nu hafver jag frälst dig af din nöd,
 Af din nöd —
 Och af din hemliga qvida;
 Så säg mig nu din härkomst god,
 Din härkomst god —
 På fäder- och möderns sida.

22.

Egypti lands konung min fader var,
 Min fader var —
 Hans drottning min moder med ära,
 Hon mig med stor vanda till verlden bar,
 Till verlden bar —
 Och lefde sedan ej mera.

23.

Är Egypti lands konung kär faderen din,
 Kär faderen din —
 Hans drottning din moder med ära,
 Så är du för visso mitt syskonebarn,
 Mitt syskonebarn —
 Du näktergal fagra och kära.

24.

Det blef en stór fröjd öfver all den gård,
 All den gård —
 Ja, öfver landet det hela;

Ty riddaren fångat den näktergal,
 Den näktergal —
 Som bott uti linden så länge.

Denna af hr Öberg i Rekarnebygden upptecknade folkvisa sjunges på samma melodi, som närmast föregående n:r 26.

Hon är en god variant till Geijers och Afzelii folkvisa n:r 41. Melodierna äro olika.

28.

Herr Åke.

Herr Åke han rider på sin kära moders gård,
 Uti rymden —
 Och ute för honom hans kära moder står,
 Herr Åke han rymmer af landet.

Enligt hr Öbergs uppgift hade Herr Åke, uppretad genom en falsk anklagelse af sin moder, så illa misshandlat sin hafvande hustru, »att fostret syntes i hennes lif,» hvarefter han rymde af landet. — Omqväderna äro ovanliga, och önskligt vore att kunna vinna någon upplysning om de öfriga verserna.

29.

Oväntad Bröllopgäst.

A.

1.

Det stod en jungfru på högan berg
 Och skåda' i djupan dal,
 Så fick hon se ett gångande skepp,
 Som fullt med grefvar var.

2.

Den yngsta och minsta grefven,
 Som uppå skeppet var,
 Han ville jungfrun trolofva sig,
 Så unger som han var.

3.

Så drager han ur sin ficka
 En ring af guld så röd:
 Tag mot, tag mot, min lilla vän,
 Och blif min fästemo!

4.

Hvad skall min moder säga,
 Då hon den ring får se?
 Säg, att du hafver hittat den
 Uti en grönan äng.

5.

Att för min moder ljuga
 Det går visst icke an;
 Nej, bättre tala sanningen,
 Det är vårt kärleksband.

6.

Och ungersven bad sin kära,
 Sin allrakäresta vän:
 Han ville litet bortresa
 Och komma snart igen.

7.

När ungersven var bortrester,
 Fick hon en annan vän,
 Som hon tillförene älskat,
 Hon älskade honom än.

8.

När tre år voro förlidna,
 Kom ungersven hem igen,
 Så frågade han sin fader,
 Hur mår allrakärestan min?

9.

Du varit så länge bortrester,
 I dag står din käresta brud;

Och hvem skall blifva vännen din,
Det vet allena Gud.

10.

Och ungersven gångar i kammaren,
Han kammar och krusar sitt hår,
Se'n gångar han sig till bröllopsgård,
Allt der som bröllopet står.

11.

Så tager han bruden i hvitan hand
Och dansar så golfvet omkring;
Så sakta, som han dansade,
Så bleknade hon om kind.

12.

Hvarför är du så bleker
Och icke något röd?
De hafva ej talat sanningen,
De sagt, att du var död.

13.

Och ungersven gångar i kammaren,
Slår dörren igen om sig;
Så sätter han sig på förgyllande stol
Och skrifver ett långan bref.

14.

När brefvet det var skrifvet,
Och timman var förbi,
Så drager han sitt förgyllande svärd
Och ränner uti sitt lif.

15.

När blodet börjar rinna
I strida strömmar ned,
Då öppnar han sin kammardörr,
Ber sköna jungfrun se.

16.

Och hör ni, flickor unga,
Hur farligt det nu är
Att tala med falsker tunga
Och hafva en annan kär.

B.

1.

Jungfrun hon står på högan berg
Och skådar i djupan dal,
Så fick hon se ett gångande skepp,
Som fullt med grefvar var.

2.

Den minsta och yngsta grefven,
Som uppå skeppet var,
Han ville den jungfrun trolofva,
Så unger som han var.

3.

Den jungfrun han tog vid armen med sig
Och gick till grönan äng,
Se'n drog han fram de guldringar fem
Och satte på jungfruns hand.

4.

Hvad skall jag säga för moder min,
När som jag kommer hem?
Säg så, säg så, min lilla vän!
Jag hittade dem i grön äng.

5.

Att för min moder så ljuga
Det går slätt inte an;
Är bättre att tala sanningen,
Det är ett kärleksband.

6.

Och ungersven skulle bortresa,
Men komma snart igen:
Farväl, farväl, min lilla vän!
Jag kommer snart igen.

7.

När sju år voro förlidna,
Kom ungersven igen,
Då helsade han på kär fader sin:
Hur mår allrakärestan min?

8.

Hvarför har du varit så länge?
I dag står din käresta brud;
Hvem nu kan blifva vännen din,
Det vete Herren gud.

9.

Och ungersven sadlar sin gångare grå
Och rider till bröllopsgård,
Se'n gångar han sig i brudehuset in
Och tar jungfrun i snöhvitan hand.

10.

Och ungersven tog jungfrun vid armen med sig
Och dansade golfvet omkring;
Så sakta, som han dansade,
Så bleknade hon på kind.

11.

Hvarför är du så bleker,
Som förr har varit så röd?
De hafva ej talat sanningen,
De sagt, att du var död.

12.

Och ungersven gångar sig i kammaren,
Slår dörren i lås om sig,
Så sätter han sig på förgyllande stol
Och skrifver ett afskedsbref.

13.

Och när som brefvet var färdigt,
 Och timman var förbi,
 Så drager han ut sitt förgyllande svärd
 Och stücker i bröstet på sig.

14.

När blodet började rinna
 I strida strömmar ned,
 Då öppnade han sin kammardörr
 Och bad skön jungfrun se.

15.

Ack hören, I flickor alla,
 Hur ynkeligt det är
 Att hafva två tungor i sin mun
 Och hafva en annan kär.

Den förra folkvisan med melodi är upptecknad i Rekarnebygden af hr Emil Öberg, den senare i Österhaninge socken af metallarbetaren G. Ericsson, som tillika upplyst, att han i Jäders socken af Öster-Rekarne härad hört samma folkvisa sjungas med några obetydliga förändringar.

Samma folkvisa förekommer i Geijers och Afzelii samling, första upplagan's andra del nr 31, samt i Bihanget till samma del, sidan 212, med hvilken senare uppteckning våra närmast öfverensstämma. I samma, redan år 1816 tryckta samling, 2: sid. 6, heter det, att den vers, som motsvarar den sista i våra båda uppteckningar, tyckes tillhöra en senare tid.

30.

Lilla Lisa.

1.

Det var allt om lilla Lisa och hennes kära mor,
 Och begge så sutto de uti sin bur,
 Hå hå, nå nå, nå nå!
 Och begge så sutto de uti sin bur.

2.

Och moderen talte till dotteren sin:
Hvad har du för mjölk uti bröstena din?

Hå hå, nå nå, nå nå!

Hvad har du för mjölk uti bröstena din?

3.

Det är väl ingen mjölk, fast Eder tyckes så,
Det är af det mjöd, som jag drack i går,

Hå hå, nå nå, nå nå!

Det är af det mjöd, som jag drack i går.

Uppteckning med melodi från Strengnästrakten. Samma folkvisa förekommer med 22 verser i Geijers och Afzelii samling n:r 58 under öfverskriften Herr Redevall. Hotad med döden af sin moder, flyr lilla Lisa med Herr Redevall, sin älskare, till rosende lund, der hon födde sönerna två. Medan han var borta, för att hemta vatten, dogo både moder och barn, och då han kom tillbaka,

Så satte han sitt svärd allt mot en rot,

Så udden den stötte hans hjerta emot,

Hå hå, nå nå — nå nå — nå!

Så udden den stötte hans hjerta emot.

Jemför Arwidssons fornsång n:r 54 A under öfverskriften Krist' Lilla och Herr Tideman. Melodierna till vår och den Geijerska folkvisan n:r 58 hafva tycke af hvarandra; Arwidssons nämnda fornsång saknar melodi.

31.

Liten Båtsman.

1.

Och hör du, lilla båtsman,

Hvad jag nu säger dig,

Och ville du nu spela

Gulltärning med mig?

De spelade, de spelade gulltärning.

2.

Och emot dig jag sätter
 Min sjömanskappa blå,
 Och jag min jungfrudom,
 Den kan du aldrig få.
 De spelade, de spelade gulltärning.

3.

Och första gulltärning
 På tafvelbordet rann,
 Den lilla båtsman tappade,
 Och sköna jungfrun vann.
 De spelade, de spelade gulltärning.

4.

Den andra gulltärning
 På tafvelbordet rann,
 Den sköna jungfrun tappade,
 Och lilla båtsman vann.
 De spelade, de spelade gulltärning.

5.

Den tredje gulltärning
 På tafvelbordet rann,
 Den sköna jungfrun tappade,
 Och lilla båtsman vann.
 De spelade, de spelade gulltärning.

6.

Och jungfrun sliter af sig
 Sitt fagergula hår:
 Gud nåd' mig, arma jungfru,
 För fästeman, jag får.
 De spelade, de spelade gulltärning.

7.

Jag är väl ingen båtsman,
 Fast Er så synas kan;

Jag är den bästa konungsson
Allt ifrån Engeland.

De spelade, de spelade gulltärning.

Uppteckning med melodi från Tosterön invid Strengnäs. Samma folkvisa förekommer utförligare hos Geijer och Afzelius (2: nr 37) samt under öfverskriften Gångarpilten hos Arwidsson (2: nr 103). Melodierna äro olika.

32.

Herr Lagervall.

1.

Ungersven och jungfrun
De möttes uppå bro;
De lofvade hvarandra
Sin kärlek och sin tro.
Som de rådom till.

2.

Huru länge vill du
Som mö för mig gå?
I åtta runda år
Vill jag mö för dig gå.
Som de rådom till.

Detta fragment med melodi är upptecknadt i Strengnäs-trakten. Då ungersven, som i vår folkvisa kallas Herr Lagervall, hade rest till främmande land, öfvertalades jungfrun af hans fader att gifva sin hand åt en annan. Efter åtta års förlopp återkom emellertid Herr Lagervall på sjelfva bröllopsaftonen, och då jungfrun från högan lofts bro såg honom komma, ilade hon ut emot honom och »Stannade ej förr än i Herr Lagervalls famn». — Det är utan tvifvel samma folkvisa, som finnes hos Arwidsson under öfverskriften Hilla Lilla (2: nr 73). Der heter det vidare, att de älskande dogo i hvarandras famn och begrofvos på samma kyrkogård, dock hvar på sin sida om kyrkan; men

Det växte upp lindar på begge deras graf,
Med äran och med er —

De växte så fort med grenar och med blad.
Men strömmen rinner hvit som en lilja.

De växte så högt öfver kyrkokam,
Med äran och med er —
Det ena bladet tog det andra i famn.
Men strömmen rinner hvit som en lilja.

Melodierna äro olika.

33.

Herr Peders sjöresa.

A.

1.

Herr Peder han gångade i kammaren in,
Han kammade och krusade sitt hår;
Han frågade sin fostermor,
Hvad död han skulle få.

2.

Och inte blir du döder i din sotesäng,
Ej heller blir du slagen i krig,
Men akta dig väl för de böljorna blå,
Att de icke förkorta ditt lif.

3.

Ett skepp vill jag bygga utaf lättaste kork
Med master af hvalfiskeben,
Och seglen ska' vara af hvitaste lärft
Och vimpeln af blå sidenduk.

4.

Herr Peder han seglade i dagarna två,
Han seglade i nätterna tre,
Han seglade ännu i månader två,
Då började skeppet stilla stå.

5.

Och styrman, som viser och förståndiger var,
 Han talade till skeppsfolket så:
 Kom', låtom oss kasta gulltärningen,
 Att se, hvem i sjön mände gå.

6.

Den första gulltärningen på tafvelbordet rann
 För unga, sjöfarande män,
 Och lotten han föll på Herr Peder,
 Att han skulle kastas i sjön.

7.

Den andra gulltärningen på tafvelbordet rann
 För unga, sjöfarande män,
 Och lotten han föll på Herr Peder,
 Att han skulle kastas i sjön.

8.

Den tredje gulltärningen på tafvelbordet rann
 För unga, sjöfarande män,
 Och lotten han föll på Herr Peder,
 Att han skulle kastas i sjön.

9.

Om någon af Eder skulle komma i land
 Och der min fostermor få se,
 Så sägen, att jag tjenar på konungens gård,
 Och det går mig ganska väl.

10.

Om någon af Eder skulle komma i land
 Och der min fästemö få se,
 Så sägen, att jag hvilar uti böljorna blå,
 Och bed henne gifta sig.

B.

1.

Herr Peder han går på sitt kammaregolf,
 Han kammar och han krusar sitt hår,
 Se'n frågade han sin fostermor,
 Hvad död han skulle få.

2.

Och inte så dör du på sotesäng,
 Ej heller blir du slagen i krig,
 Men akta dig yål för de böljorna blå,
 Att de ej förkorta ditt lif.

3.

Ja, blir jag ej död på min sotesäng,
 Ej heller slagen i krig,
 Nog aktar jag mig för de böljorna blå,
 Att ej de förkorta mitt lif.

4.

Herr Peder lät bygga ett skepp utaf kork
 Med master af hvalfiskeben,
 Och vimplarne voro af rödaste gull
 Och flaggorna af silke så fin'.

5.

Det var båd' skeppare och styremän,
 Som sköto det skeppet från land;
 Herr Peder han glömde Gud fader sin,
 Guds son och den Helige and'.

6.

Och när som de seglat i dagarna fler',
 De seglade i dagarna sju,
 Så växte det upp en sådan storm,
 Att de trodde, de skulle gå i grund.

7.

Men skepparen var en förståndiger man
 Och talte förståndiga ord:
 Kom, låtom oss kasta gulltärningen
 Och se, hvem är syndaren stor.

8.

Herr Peder han tager gulltärning i hand
 Och kastar öfver bredaste bord:
 En syndare hafver jag varit för sann,
 En syndare är jag så stor.

9.

Och ofta i skogen jag vandrat har
 Och gjort både mord och hor;
 Jag mången, mången skön bondedräng
 Har lagt uti ovigder jord.

10.

Och kyrkor dem hafver jag röfvat,
 Och kloster dem hafver jag bränt,
 Och enkor dem hafver jag bedröfvat,
 Och flickor dem hafver jag skämt.

11.

Om någon af Er skulle komma i land,
 Och min fostermor frågar efter mig,
 Så säg', att jag tjenar på konungens gård,
 Bed henne ej sörja för mig.

12.

Om någon af Er skulle komma i land,
 Och min fästemo frågar efter mig,
 Så säg', att jag hvilar i böljorna blå,
 Bed henne, att hon gifter sig,

13.

Herr Peder han sveper blå kappan om sig,
 Han sveper den om sitt bröst,

Se'n sänker han sig i det brusande haf,
Och strax blef det stilla och tyst.

Den förra af dessa folkvisor är upptecknad med melodi af hr Emil Öberg, enligt uppgift i Åkers härad, den senare af metallarbetaren G. Ericsson i Härads och Länna socknar, äfven dessa belägna inom Åkers härad.

Samma folkvisa förekommer hos Geijer och Afzelius i två uppteckningar (2: n:r 36) och hos Arwidsson i en (2: n:r 67). I den första af dessa tre uppteckningar heter det (n:r 36 A), att Herr Peder, efter att knäböjande ha gjort sitt skriftermål framför en mast, med sin rå bildande ett kors, lofvar att bygga en kyrka, täckt med bly, om Herren gud ville hjälpa honom i land; men som både han och besättningen glömt sin Gud, »Slogs skeppet neder i grund.» Slutet är således ett annat, än i vår uppteckning B.

I den andra uppteckningen (n:r 36 B) är den nionde och sista versen till innehållet lika med vår tolfte vers B.

I Arwidssons Fornsånger (n:r 67) heter det deremot, att fartyget stannade på villande haf (jmf. vår uppteckning A) och först »fick sin rätta gång», sedan besättningen kastat Herr Peder öfver bord.

34.

Jungfrurna och ungersvennen.

A.

1.

Det gingo två jungfrur i rosendelund,
De plockade blommorna röda;
Den ena hon var så hjerteligen glad,
Den andra var så sorgfullt bedröfvad.

B.

1.

Det gingo två jungfrur på Marmora äng,
De plockade rosorna röda;
Den ena hon var så hjerteligen glad,
Den andra var så sorgeligt bedröfvad.

2.

Den rika hon sade till den fattiga alltså:
Hvarför är du nu så bedröfvad?
Har du mistat bort din fader eller mor,
Eller har du mistat bort din ära?

3.

Nej, inte jag mistat min fader eller mor,
Ej heller jag mistat min ära;
Jag sörjer nu mest den fager ungersven,
I hvilken vi båda äro kära.

4.

Och ungersven han stod i buskarna bredvid,
Han hörde, hvad jungfrurna tala':
Ja, Herren gud fader i himmelrik,
Han vete, hvem jag nu skall taga.

5.

Om jag nu tager den rika i hand
Och låter den fattiga vara,
Då sörjer hon djupt i alla sina dar
Och faller så sorgfulla tårar.

6.

Och ungersven stiger ur buskarna fram
Och räcker den fattiga handen:
Just du skall bli min, och jag skall bli din,
Tills döden oss båda åtskiljer.

7.

O ungersven, o ungersven, hvad tager du dig för,
Som räcker den fattiga handen?
Hvi tar du ej mig, som rikedomar har?
Den fattiga får söka sig en annan.

8.

All rikedom ej annat är, än lån utaf Gud,
Men fattigdomen är en belöning;

Den rike kan också fattiger bli,
Den fattige kan ock blifva riker.

Den förra af dessa folkvisor (A), utgörande en enda vers, är upptecknad af hr Emil Öberg med tre melodier, en från Lunda socken, den andra från Åkers socken och den tredje från Strengnäs Tosterö samt Aspö och Selö socknar, den sist nämnda äfven hörd i Knista och Hidinge socknar i Nerike; vår senare folkvisa (B) är upptecknad af metallarbetaren G. Ericsson i Österhaninge socken, der hon ännu sjunges.

Någon dylik folkvisa har utgifvaren icke funnit hvarken hos Geijer och Afzelius eller hos Arwidsson. I Eva Wigströms Folkdiktning (I. nr 37) förekommer hon under öfverskriften »Brudvalet».

Melodier

till folkvisorna n:r 26—34.

26.

Fången eller Slottet i Österrik.

Från Tosterö.

Det stån-dar ett slott i Ö - - ster-rik, i
Ö - - ster-rik, Det är så väl - - be - bun - det
Med silf - - ver och det rö - - da gull, Det
rö - - da gull, Af mar - - mor-ste-nar upp - mu - radt.

27.

Den Förtrollade Prinsessan.

Melodien är den samma som till föregående n:r 26.

28.

Herr Åke.

Från Tosterö.

Herr Å - ke han ri - der på sin kä - ra mo - ders gård, Ut - i
rymden, Och u - te för ho - nom hans kä - ra mo - der
står. Herr Å - ke han rymmer ut - af lan - det.

29.

Oväntad Bröllopsgäst.

Från Rekarnebygden.

Det stod en jung-fru på hö-gan, berg Och skå-da' i
 dju-pan dal, Så fick hon se ett gån-gan - de
 skepp, Som fullt med gref - var var.

30.

Lilla Lisa.

Från Strengnästrakten.

Det var allt om lil-la Li-sa och hen-nes kä-ra mor, Och
 beg-ge så sut-to de ut - i sin bur, Hå hå, nå nå, nå
 nå! Och beg-ge så sut-to de ut - i sin bur.

31.

Liten Båtsman.

Från Tosterö.

Och hör du, lil-la båtsman, Hvad jag nu sä-ger dig, Och

32.

Herr Lagervall.

Från Strengnästrakten.

33.

Herr Peders Sjöresa.

Från Åkers härad.

Jungfrurna och Ungersvennen.

Från Lunda socken.

Det gin - go två jungfrur i ro - sen - de - lund, De
 ploc - ka - de blommor - na rö - da; Den e - na hon var så
 hjer - te - li - gen glad, Den an - dra var så sor - ge - ligt be - dröf - vad.

En annan melodi till samma folkvisa.

Från Åkers socken.

Det gin - go två jungfrur i ro - sen - de - lund, De
 ploc - ka - de blom - morna rö - da; Den e - na hon var så
 hjer - te - li - gen glad, Den an - dra var så sor - ge - fullt be - dröf - vad.

